

Haarlem

Retouradres Postbus 511, 2003 PB Haarlem

Gemeenteraad van Haarlem

Cie. Onw.
9-4-2009
t.k.n.
(uitgereikt)

Datum 8 april 2009
Ons kenmerk CS/SB/2009/64189
Contactpersoon W.H.C. Stigter
Doorkiesnummer 023-5113062
E-mail wstigter@haarlem.nl
Bijlage(n) -
Onderwerp Informatie over recessie

Geachte leden van de raad,

Dat er een economische recessie is, weten we allemaal. Dat ook onze lokale economie daarvan ook wat zal merken is helder. Vanzelfsprekend anticipeert het college op de economische tegenwind vanaf het moment dat duidelijk werd dat er een echte recessie gaande is.

Omdat ook aan de kadernota gewerkt wordt, waarin wij de kaders schetsen voor de begroting 2010 en verder, worden zoveel mogelijk zaken en mogelijke maatregelen in deze kadernota verwerkt. Dit betreft niet alleen bijvoorbeeld de inkomsten van de gemeente uit de uitkering gemeentefonds, de nieuw af te sluiten CAO voor onze medewerkers, maar ook de mogelijk lager inkomsten als gevolg van de recessie. Daartegenover staan natuurlijk de mogelijkheden om eventueel dalende inkomsten en stijgende uitgaven (zoals een hogere omvang van de bijstand) te compenseren teneinde onze (meer)jarenbegroting sluitend te houden.

Uit diverse berichten en mailverkeer tussen raadsleden en –fracties, maken wij op dat bij de gemeenteraad er sterke behoefte is aan informatie over wat er binnen het college aan plannen zijn of worden voorbereid om het hoofd te bieden aan de recessie en een mogelijk dalende werkgelegenheid in de stad te bestrijden. Daarnaast willen wij u kort informeren over de economische situatie van onze stad, de al zichtbare en nog te verwachten gevolgen en wat wij als stad doen om de nadelen zoveel mogelijk te beperken.

Centraal staan daarbij voor ons de volgende punten:

- We houden het huishoudboekje van de gemeente duurzaam op orde.
- We blijven investeren in een leefbare en vitale stad, op basis van ons (ambitieuze) investeringsplan.
- We begeleiden mensen die hun baan kwijtraken zo snel mogelijk naar ander werk.
- We zorgen onverkort voor alle mensen die gebruik moeten maken van onze sociale voorzieningen.

Zoals reeds eerder hiervoor vermeld, loopt deze brief voor op de Kadernota 2009. Vanzelfsprekend wordt daar zo concreet mogelijk ingegaan op de effecten van de recessie en te nemen maatregelen, tegenover de financiële positie van de gemeente. Deze positie komt mogelijk door de recessie meer onder druk te staan wat het inzetten van extra geld niet eenvoudig maakt.

Economie en financiën

Haarlem heeft een stabiele economie. Ongeveer 10% van de banen zit in de sectoren die het nu moeilijk hebben: bouw en transport. De sector industrie, waar 11% van de banen zit, maakt in Haarlem producten die relatief ongevoelig zijn voor economische schommelingen. Binnen deze sector hebben de kleine en middelgrote bedrijven het echter lastiger dan de grote bedrijven. Een stabiele sector is ook de overheid, met 30% van de banen (inclusief scholen en ziekenhuizen). In de sectoren detailhandel en zakelijke dienstverlening zitten respectievelijk 24 en 25% van de banen. Overigens werkt 56% van onze inwoners buiten de stad, waarvan 13% in Haarlemmermeer (Schiphol) en 4% in IJmond.

De cijfers uit de economische barometer over 2008 laten zien dat de Haarlemse economie een uitstekend jaar heeft gehad. De banengroei was 2% en dat is meer dan het landelijk gemiddelde. Haarlem is hiermee koploper in de metropoolregio Amsterdam. Er waren aan het einde van 2008 ongeveer 67.500 banen in Haarlem. Het aantal startende bedrijven was in 2008 met een aantal van 1.200 weer relatief hoog; in 2007 waren het er 1.000.

Ook uit de werkloosheidscijfers over 2008 blijkt dat Haarlem een goed jaar achter de rug heeft. Slechts 3,8% van de beroepsbevolking was werkloos tegen gemiddeld 4,1% in heel Nederland. Dit betekende echter wel een krappe arbeidsmarkt in Haarlem: er zijn niet voldoende mensen om de vacatures te vervullen.

De meeste cijfers over het 1^e kwartaal 2009 laten slechts een lichte stijging van leegstand en werkloosheid zien. Wel was er een grote daling van het aantal vacatures en een duidelijke stijging van het aantal faillissementen. De koopkrachtpositie van het gemiddelde Haarlemse huishouden is nog altijd relatief sterk. Van de 30 grootste gemeenten staat de Haarlemse koopkracht op een prima 5^e plaats.

Het georganiseerde bedrijfsleven geeft aan dat zij met name aan financieringen, garantstellingen, kredieten en het verzekeren van leveranties merken dat het minder goed gaat. Vooral bij de verkoop van auto's is er sprake van vraaguitval. De horeca heeft het wat minder druk op doordeweekse dagen en de bouw verwacht omzet-

problemen na de zomer. De detailhandel en zakelijke dienstverlening zijn nog stabiel.

Het bedrijfsleven geeft aan dat de recessie niet aan Haarlem voorbij zal gaan, maar dat op dit moment de schade nog gering is. De recessie vormt daarnaast een uitdaging voor goed ondernemerschap. Goed monitoren van en inspelen op de markt, goed samenwerken, het aanboren van nieuwe markten horen daarbij. Wij zullen als gemeente onze economische agenda blijven uitvoeren en doorgaan met investeringen.

De afstemming van arbeidsmarkt en onderwijs bevorderen we via het mobiliteitscentrum en het Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs (PAO). Hierin werken onderwijsinstellingen, ondernemersorganisaties en de overheid (O3) samen aan het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt langs zes programmalijnen. Een succesvol onderdeel is de lijn Leren & Werken, waarbinnen o.a. duale trajecten en EVC (Eerder Verworven Competenties)-trajecten met een subsidie van het rijk van € 0,375 miljoen worden uitgevoerd. Een ander voorbeeld is de lijn Ondernemerschap, waarin het zelfstandig ondernemerschap wordt gepromoot en ondersteund. De regio Kennemerland werkt in het PAO samen de regio Haarlemmermeer (PAO-ZKH) en op onderdelen met de regio IJmond.

Net als het rijk willen we ook lokaal de regeldruk verminderen waar mogelijk. We zullen nagaan of het mogelijk is bouwvergunningen sneller te verlenen, nu het aantal aanvragen daalt. Daarnaast gaan we de regeling microfinanciering van het ministerie van Economische Zaken via het ondernemersloket uitvoeren.

Een bekend verschijnsel bij een recessie is, dat facturen later worden betaald, waardoor bedrijven in geldnood kunnen komen. Haarlem betaalt over het algemeen binnen 30 dagen na factuurdatum. Uit onderzoek blijkt dat we een snelle betaler zijn, zowel in vergelijking met andere overheden als in vergelijking met bedrijven.

Eén van de prioriteiten uit het coalitieakkoord is het op orde brengen van de financiële positie van de gemeente. Een sluitende meerjarenbegroting zonder tekorten, een zo gering mogelijke stijging van de (woon)lasten voor de burger en een robuuste reservepositie om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen, zijn daar de belangrijkste elementen van. Deze prioriteit handhaven wij onverkort. Dit is namelijk een belangrijke voorwaarde om goed door de recessie heen te komen én om een vliegende start te kunnen maken zodra de economie weer aantrekt. Om de verwachte teruggang aan middelen uit het grotestedenbeleid deels op te vangen, nemen wij een bedrag in de kadernota op van € 0,5 miljoen. Dit willen wij met name inzetten voor de pijler economie en het onderdeel veiligheid.

Werk en inkomen

Dat Haarlem een zeer aantrekkelijke stad om in te wonen, blijkt telkens uit onderzoeken en diverse ranglijsten. Het gevarieerde winkelaanbod, de goede voorzieningen op het gebied van horeca, cultuur, evenementen en sport, de kwaliteit van de woningen en van de woonomgeving, zijn daarvan de belangrijkste kenmerken. Het is echter onvermijdelijk dat er bedrijven zullen zijn die het niet redden. Dat is onderdeel van het ondernemersrisico. Wel willen wij er voor zorgen

dat de mensen die hierdoor hun baan kwijtraken, zo snel mogelijk weer aan werk komen. Er zijn immers nog steeds branches waarin er sprake is van vraag naar arbeid, bijvoorbeeld in de dienstverlening, het onderwijs en de overheid.

Ervaringen uit het verleden bevestigen dat het van groot belang is dat mensen niet lang werkloos blijven. Mensen die langer dan één jaar werkloos zijn, zien hun kansen op re-integratie in hoog tempo afnemen. De kernboodschap is dus dat we zoveel mogelijk mensen aan het werk moeten zien te houden. Desondanks moet verondersteld worden dat de werkloosheid zal oplopen en het beroep op bijstand en minimavoorzieningen zal toenemen. Op het budget voor dit laatste zal Haarlem natuurlijk niet bezuinigen. Juist in deze tijd is het zaak de mensen met de laagste inkomens te blijven ondersteunen.

Ook kleine ondernemingen en zelfstandigen die door de crisis in moeilijkheden komen, biedt de gemeente ondersteuning. Voor een in beginsel levensvatbaar bedrijf is inkomensondersteuning of een (Rijks)lening ter versterking van het bedrijfskapitaal mogelijk.

Mobiliteit en scholing

De uitdaging is om werknemers die werkloos (dreigen te) worden zo spoedig mogelijk om te scholen voor sectoren waar nog wel vraag is. Hiertoe is inmiddels een landelijk dekkend netwerk van mobiliteitscentra bij de Werkpleinen opgezet, waaronder één in Haarlem. Het Mobiliteitscentrum – waarin ook de gemeente deelneemt - heeft als kerntaak om werknemers die met ontslag worden bedreigd snel naar ander werk te begeleiden. Van werk naar werk is het credo.

Omscholen is één mogelijkheid, een andere is het realiseren van vormen van tijdelijk gesubsidieerde arbeid. Work First is hiervan een voorbeeld. Wij zullen de toestroom van bijstandsgerechtigden opvangen in Work First: het bieden van concreet werk met een echt inkomen. Concreet werk gekoppeld aan scholing houdt mensen fit voor de arbeidsmarkt. Zij behouden hun arbeidsvaardigheden en kunnen die ook vanuit Work First verder ontwikkelen door middel van scholing. Resultaat is dat zij sneller kunnen re-integreren als de werkgelegenheid weer aantrekt. Jongeren die onder de huidige omstandigheden geen baan kunnen vinden bieden we via het Jongerenloket/Leerwerkloket begeleiding aan bij het zoeken naar het meest passende scholing- of leerwerktraject.

Bouwen en wonen

In onze stad hebben wij veel eigen investeringsprojecten lopen en op stapel staan. Daarmee is in 2009 en 2010 samen een bedrag van € 360 miljoen gemoeid. Een overzicht van deze investeringen is als bijlage bij deze brief opgenomen. Wij doen er alles aan om deze investeringen (tijdig) uit te voeren. Voorbeelden zijn de twee nieuwe VMBO scholen, Nederlandlaan, Pim Mulier gebied, Rode Loper, Stadskantoren en Stationsplein. Desondanks kunnen sommige projecten vertraging oplopen.

Begrijpelijk zijn ook corporaties, projectontwikkelaars en bouwbedrijven momenteel voorzichtiger in het nemen van risico's. Als we als gemeente iets kunnen doen om vertraging te voorkomen of verminderen, overigens zonder de risico's van hen over te nemen, dan zijn wij daar zeker toe bereid en waar mogelijk

al mee bezig. Een nog niet benutte mogelijkheid daarbij is het uitgeven van grond in erfpacht in plaats van de grond te verkopen of het terugnemen van grond en opnieuw uitgeven in erfpacht. In beide gevallen wordt het financieringsniveau voor de ontwikkelaar en/of bouwbedrijf lager.

De verkoop van bestaande woningen is de afgelopen maanden sterk teruggelopen. Huizen staan gemiddeld langer te koop en de prijzen zakken. Dat heeft direct gevolgen voor nieuwbouwprojecten. Werd tot kort geleden bij projecten met koopwoningen zelfs op risico met bouwen begonnen nu wacht men meestal tot 70% is verkocht. Uitzonderingen daarop zijn b.v. de projecten DSK, European en Doctorshof (Ymere). Ook worden koopprojecten (tijdelijk) omgezet naar huur en neemt Pré Wonen een project af van Hillgate. Wij onderzoeken welke mogelijkheden er nog meer zijn om ontwikkelaars en corporaties eerder te laten starten.

Met de corporaties heeft Haarlem, op basis van een convenant en raamovereenkomst een prima samenwerking. Inmiddels is een gezamenlijk crisisteam gevormd dat knelpunten analyseert en voorstellen doet om de voortgang erin te houden of projecten zelfs te versnellen. Wij zijn daarnaast in overleg met de provincie over gezamenlijke extra inzet voor startersleningen, financieringsfaciliteiten en wonen boven winkels.

Gevolgen verzachten en kansen benutten

Wij hebben in deze brief maatregelen en mogelijkheden aangegeven om de gevolgen van de recessie voor de stad en haar inwoners te verzachten. Belangrijke aspecten hierbij zijn wat het rijk doet (uitwerking 'Werken aan toekomst'; effect op algemene uitkering), de provincie (investeringsimpuls) en de Metropool Regio Amsterdam (samen optrekken van gemeenten). Wij zetten ons in om uit de stimuleringsmaatregelen van rijk, provincie en regio een maximaal effect te halen.

Naast tegenspoed biedt de recessie ook kansen. Zo kan ze aanleiding zijn om bepaalde zaken, die al lang slepen, vlot te trekken. Slagvaardigheid en korte procedures dragen zo bij aan het bestrijden van de nadelige gevolgen van de recessie. Een andere kans is het aantrekken van personeel op tot nu toe moeilijk vervulbare vacatures. De arbeidsmarkt geeft nu meer mogelijkheden voor de gemeente om tegen normale kosten deze mensen binnen te halen.

Klaar voor de toekomst

De recessie gaat ooit weer voorbij en dan is het zaak om een vliegende start te maken. Dus waar liggen dan de grootste kansen voor Haarlem en wat kunnen we voor die tijd al doen om die kansen straks te kunnen benutten. Een actuele toekomstvisie voor Haarlem kan helpen om de kansen te vinden en een vitale stad te blijven. De voornaamste aandachtsgebieden zijn:

- scholing & werk: verbeteren opleidingen, minder schooluitval, betere aansluiting op arbeidsmarkt.
- economie: vergroten werkgelegenheid binnen Haarlem.
- ruimte: voldoende woningen, goede bereikbaarheid, voldoende groen.
- milieu: duurzaamheid voorop via minder afval en uitstoot, langere levensduur.

Regie en monitor

Als overheid voelen wij, binnen onze mogelijkheden, een grote verantwoordelijkheid voor het bestrijden van de huidige economische recessie. Het is van belang dat wij op basis van de juiste informatie, de juiste maatregelen kunnen nemen. Daarbij is een goede afstemming binnen en buiten onze organisatie van belang.

Daarom is er een ambtelijke regiegroep in het leven geroepen onder leiding van de gemeentesecretaris. Deze groep is verantwoordelijk voor het verzamelen van de informatie, de coördinatie van de uitvoering van maatregelen en het adviseren over aanvullende maatregelen. Het college wordt regelmatig over de stand van zaken geïnformeerd.

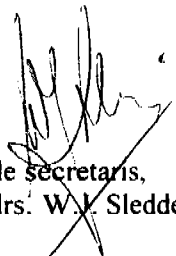
Om te weten hoeveel pijn we lijden én om te zien of het ergste achter de rug is, stellen we een barometer samen van een aantal gegevens die dit meet. Daarin staan zowel algemene zaken (olieprijs, inflatie, wereldhandel), als Haarlemse zaken (werkloosheid, faillissementen, resultaat aanbestedingen).

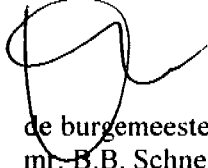
Tenslotte

Wij hebben u met deze brief op de hoogte willen stellen van de ontwikkelingen in Haarlem en maatregelen die wij genomen hebben, binnenkort nemen of voorbereiden. Wij zullen u regelmatig op de hoogte houden van de ontwikkelingen en de stand van de barometer. Dit doen wij in elk geval in de kadernota, bestuursrapportages en begroting en zonodig ook tussentijds.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,
drs. W.J. Sleddering

de burgemeester,
mr. B.B. Schneiders